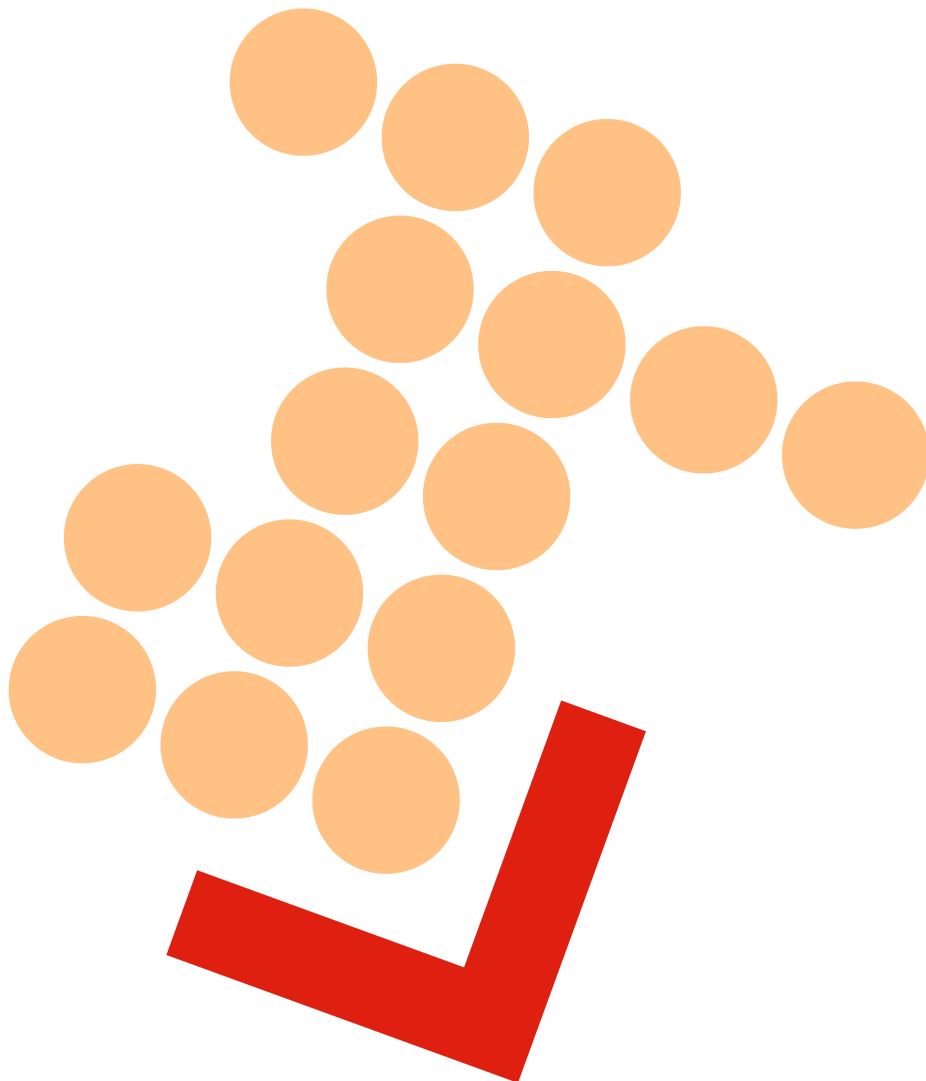




Anställdas möjligheter till semester

Ett faktamaterial om välfärdsutvecklingen
Nummer 70

Löne- och välfärdsenheten, LO
INGELA GODING



Sammanfattning

Människor anser att semester är viktig för välfärd och välbefinnande. LO har under flera år studerat anställdas semestervanor och särskilt granskat hur vanligt det är att man varken har tillgång till fritidshus eller har gjort någon semesterresa under det senaste året.

De senaste siffrorna som gäller för år 2006 visar att nästan en femtedel, 18 procent, av LO-medlemmarna varken har tillgång till fritidshus eller har gjort någon semesterresa under föregående år, vilket visar en förbättring mot tidigare år.

För samtliga anställda ligger andelen som varken har tillgång till fritidshus eller gjort semesterresa på 14 procent, vilket motsvarar drygt 500 000 anställda.

Drygt en fjärdedel (26 procent) av alla anställda som inte har gjort någon semesterresa de senaste tolv månaderna anger som skäl att de inte haft råd - i absoluta tal blir det ungefär 260 000 personer. Den helt övervägande delen av denna grupp är LO-medlemmar. Antalet som lever i dessa familjer är självfallet många fler.

Hur hushållen själva ser på framtiden beträffande jobben, den egna ekonomin och samhällsekonomin i stort är av stor betydelse för deras beslut om semester. Konjunkturinstitutets undersökningar visar att hushållens inställning till sin egen ekonomiska situation är mycket positiv och förtroende för svensk ekonomin mycket hög. Vidare tror majoriteten på en minskad arbetslöshet.

Augusti blir allt populärare som semestermånad, ungefär 45 000 fler personer tog ut sin semester i augusti förra året jämfört mot samma månad året innan. Juli månad är dock fortfarande den vanligaste semestermånaden och nästan 2 miljoner av alla som förvärvsarbetar tog ut semester då.

Om undersökningen

Underlaget för rapporten är i första hand baserad på intervjuer som genomförts av Statistiska centralbyrån (SCB) inom ramen för de årliga undersökningarna av levnadsförhållandena (ULF). Där tillfrågas ett slumpmässigt urval av befolkningen om de har *tillgång till fritidshus* och om de har *gjort någon semesterresa som varat minst en vecka under de senaste tolv månaderna*. Semesterresan kan ha gjorts i Sverige eller utomlands. Frågor om *skälen till varför man inte åkt på någon semesterresa* (om så är fallet) och *hur man disponerade fritidshuset* man eventuellt hade tillgång till ställdes också. Intervjuerna är fördelade under hela föregående år (2006).

Eftersom en omläggning pågår med ULF-undersökningen på SCB, så är urvalet till denna undersökning väsentligt lägre än det varit tidigare. Detta leder till en viss försiktighet i tolkningen, då den statistiska osäkerheten är större. Det låga urvalet bidrar även till att vi inte kan redovisa lika många grupper som vi gjort tidigare. En av dessa grupper vi inte kan redovisa är *ensamstående med barn*. Detta är den grupp som har den sämsta ekonomiska standarden och därav troligast skulle hamna sämst till i denna redovisning. Istället redovisar vi grupperna *LO-*

medlemmar med barn och samtliga anställda med barn under 18 år, det vill säga både de ensamstående och de som är gifta eller samboende.

Tillgång till fritidshus eller gjord semesterresa

Sommar och semester är något som berör alla, oavsett vilken bakgrund eller socioekonomisk grupp man tillhör. Varje år packar majoriteten sina väskor och åker iväg, antingen på någon semesterresa eller till "landet". Det är dock inte alla som kan unna sig denna lyx, utan får av ett eller annat skäl stanna hemma. I denna undersökning ska vi se på vilka några av dessa skäl är, men främst ser vi på vilka grupper som varken har tillgång till fritidshus eller gjort någon semesterresa.

Tillgång till fritidshus

Ungefär hälften, 49 procent, av LO-medlemmarna har på ett eller annat sätt tillgång till fritidshus. För TCO-medlemmar är det 65 procent och för SACO-medlemmar hela 71 procent. För *samtliga anställda* är det 60 procent som på ett eller annat sätt har tillgång till fritidshus.

Det är långt ifrån alla av dem som har tillgång till fritidshus, som själva äger det. De flesta (16 procent) LO-medlemmar med tillgång till fritidshus har det genom sina föräldrar/svärföräldrar. Ett annat sätt man har tillgång till fritidshus på är genom att hyra, 14 procent av LO-medlemmarna gör det. Ser man till TCO- och SACO-medlemmar så är det ungefär lika stor andel, 15 respektive 13 procent.

Den ekonomiska aspekten slår igenom när vi ser på vilka det är som äger ett fritidshus. Det är inte speciellt överraskande att det är flest SACO-medlemmar som äger ett fritidshus. Där är det hela 28 procent som själv (eller hushållsmedlem) äger ett. Tätt därefter kommer TCO-medlemmar, där 26 procent äger ett fritidshus. Utav LO-medlemmarna är det bara 13 procent som har ett eget fritidshus. SACO kan också i större utsträckning förlita sig på föräldrar/svärföräldrar för att ha tillgång till fritidshus, där 23 procent kan det i förhållande till tidigare nämnda 16 procent för LO-medlemmar och 17 procent för TCO-medlemmar.

Tabell 1 - Tillgång och disponering av fritidshus.

	LO	TCO	SACO	Samtliga anställda
Har tillgång till fritidshus	49	65	71	60
däruv:				
själv eller hushållsmedlem äger	13	26	28	20
föräldrar/svärföräldrar äger	16	17	23	19
genom att hyra	14	15	13	14
annat	6	7	7	7

Om vi ser på LO-medlemmar med barn under 18 år respektive utan barn, så är skillnaden knapp. Där är det 52 procent LO-medlemmar med barn som har tillgång till ett fritidshus, medan 47 procent av LO-medlemmar utan barn har det. Trots att totalt 52 procent av LO-medlemmarna med barn har tillgång till fritidshus, så är det bara 7 procent som själva (eller genom

hushållsmedlem) äger det. Den största gruppen, 20 procent, av LO-medlemmarna med barn har tillgång till fritidshus genom att föräldrar eller svärföräldrar äger sådant. För LO-medlemmarna utan barn är siffran betydligt lägre, där kan endast 13 procent förlita sig på föräldrar/svärföräldrar.

En stor del av LO-medlemmarna med barn har också tillgång till fritidshus genom att hyra, och det är just framför allt barnfamiljerna som hyr, 18 procent jämfört med 10 procent för LO-medlemmar utan barn.

Har gjort semesterresa

Även om drömmen om ett fritidshus finns hos många, så är det ändå en stor del som föredrar att göra semesterresor istället.

Under föregående år gjorde två tredjedelar, 64 procent, av LO-medlemmarna en semesterresa som varade minst en vecka. Motsvarande siffra för TCO-medlemmarna var 75 procent och för SACO-medlemmarna 81 procent. Den stora skillnaden mellan de olika grupperna syns ännu mer om vi går ner på familjenivå. Klart sämst är det för LO-medlemmar med barn. Av dessa har endast 59 procent gjort en semesterresa de senaste 12 månaderna. Det är 12 procentenheter färre än för gruppen samtliga anställda med barn, där 71 procent gjorde en semesterresa

Det är alltså långt ifrån alla som har gjort en semesterresa och därför ställs även frågan: "Vilket eller vilka var skälen till att du inte gjort någon semester- eller nöjesresa?" i undersökningen. Sedan angavs det flera alternativ och den intervjuade kunde välja flera skäl än ett, därför utesluter inte en orsak de andra.

De flesta (bland såväl LO-, TCO- och SACO-medlemmar) angav att man får tillräckligt med rekreationsmöjligheter hemma, som skäl till varför man inte gjort någon semesterresa.

Drygt en fjärdedel, 26 procent, av alla anställda som inte har gjort någon semesterresa anger som skäl att de inte haft råd - i absoluta tal blir det ungefär 260 000 personer. Den helt övervägande delen av denna grupp är anställda med LO-yrke. Antalet som lever i dessa familjer är självfallet många fler.

En tredjedel utav TCO- och SACO-medlemmarna som inte gjorde någon semesterresa anger att de tillbringade tid i fritidshuset istället. För LO-medlemmarna är denna siffra betydligt lägre, bara 15 procent som inte gjorde semesterresa anger att de tillbringade tid i fritidshus istället.

Den största skillnaden mellan anställda med barn under 18 år och utan barn som inte gjort någon semesterresa är att det är betydligt flera med barn som anger att de behövde ledigheten till annat. Hela 37 procent av samtliga anställda med barn angav det, medan endast 23 procent av de utan barn tog med det som skäl. Det här är ett tydligt exempel på att barnfamiljer har svårt att hinna med i vardagen och kan behöva använda del av semestern till att komma ikapp.

De som varken har tillgång till fritidshus eller gjort semesterresa

Det finns hushåll som inte har tillgång till fritidshus, utan föredrar att åka på semesterresa istället. På samma sätt är det flera som inte vill göra semesterresor utan föredrar ett fritidshus. Genom att i undersökningen kombinera dessa två frågor så kan vi se hur många som varken har tillgång till fritidshus eller gjort någon semesterresa.

Nästan en femtedel, 18 procent, av LO-medlemmarna har varken tillgång till fritidshus eller gjort någon semesterresa under föregående år. Det är betydligt fler än för TCO- och SACO-medlemmar, där motsvarande siffror är på 9 procent för TCO-medlemmar och 7 procent för SACO-medlemmar. (Se tabell 3)

För samtliga anställda ligger andelen som varken har tillgång till fritidshus eller gjort semesterresa på 14 procent, det motsvarar drygt 500 000 anställda.

Tabell 2 - Tillgång till fritidshus och gjorda semesterresor.

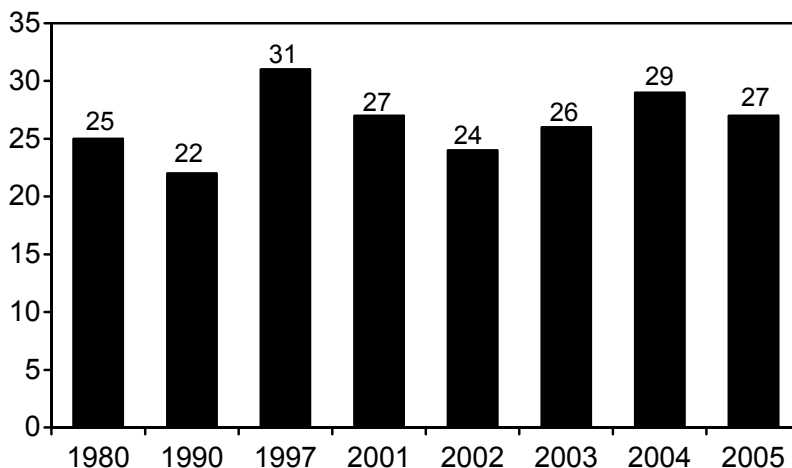
	LO	TCO	SACO	Samtliga anställda
Har tillgång till fritidshus, har gjort semesterresa	33	52	61	47
Har tillgång till fritidshus, har ej gjort semesterresa	16	14	10	13
Har ej tillgång till fritidshus, har gjort semesterresa	31	23	20	25
Har ej tillgång till fritidshus, har ej gjort semesterresa	18	9	7	14

Förändringar

Som vi nämnt tidigare så ska årets siffror tolkas med försiktighet och förändringen från föregående år är inte statistiskt säker. Vi kan dock se på hur utvecklingen har varit från 1980 fram till 2005.

Andelen LO-medlemmar som varken har tillgång till fritidshus eller har gjort semesterresa under de senaste tolv månaderna förändrades förhållandevis lite under 1980-talet. Mellan 1980 och 1990 minskade andelen från 25 till 22 procent. Under de kommande åren skedde desto mer förändringar.

Har varken tillgång till fritidshus eller gjort semesterresa.
Procent av LO-medlemmar



Hur man tillbringar sin semester präglas mycket av den ekonomiska satsen man är i och följer läget på arbetsmarknaden väldigt bra. Under första delen av 1990-talet var det mycket kraftiga försämringar på arbetsmarknaden och hushållens inkomster minskade. Mellan 1990 och 1997 ökade antalet öppet arbetslösa från 75 000 till drygt 340 000 och antalet jobb minskade med drygt 550 000. Inkomststandarden sjönk för nästan alla typer av hushåll och allra mest för ensamstående med barn. Detta avspeglas direkt i statistiken över semestervanorna, för under samma period ökade andelen LO-medlemmar som varken har tillgång till fritidshus eller gjort någon semesterresa kraftigt, från 22 till 31 procent – alltså med så mycket som 9 procentenheter.

Efter 1997 förbättrades situationen på arbetsmarknaden. Mellan 1997 och 2002 ökade kvinnors och mäns sysselsättningsgrad avsevärt och arbetslösheten mer än halverades. Under den här perioden ökade också hushållens disponibla inkomster kraftigt, vilket framgår av den tidigare nämnda LO-rapporten ”Inkomster och förmögenheter”. Detta innebar en minskning mellan 1997 och 2002 av andelen LO-medlemmar som varken har tillgång till fritidshus eller gjort någon semesterresa under föregående år, från 31 till 24 procent – således med 7 procentenheter.

Mellan åren 2002 och 2004 skedde det en kraftig ökning av andelen LO-medlemmar som varken har tillgång till fritidshus eller har gjort någon semesterresa från 24 till 29 procent – alltså med 5 procentenheter på två år. Under samma tid skedde en viss försämring av situationen på arbetsmarknaden och hushållens inkomster utvecklades inte heller lika gynnsamt som under åren dessförinnan.

År 2005 minskade återigen andelen LO-medlemmar som varken har tillgång till fritidshus eller gjort någon semesterresa till 27 procent. Under denna period ökade hushållens inkomster och både sysselsättningsgraden och det totala arbetade timmarna växte.

Med reservation för att 2006 års undersökning inte är fullt jämförbar med tidigare år så tyder den kraftiga minskningen ändå på att det har skett en förbättring för LO-medlemmar. Främst är

det semesterresorna som har ökat. En bidragande del till denna ökning kan vara att det har blivit billigare att resa de senaste åren med de nya lågprisflygbolagen som har kommit.

Semesterns förläggning

Juli månad är fortfarande den vanligaste semestermånaden. Nästan 2 miljoner av de ungefär 4,3 miljoner som förvärvsarbetar tog ut semester då. Det framgår av SCBs arbetskraftsundersökningar (AKU) från 2006. Ungefär hälften så många, drygt en miljon, tog ut semester under augusti. Betydligt färre, knappt 340 000, hade semester i juni. Även under månaderna januari och december är det förhållandevis många människor som har semester.

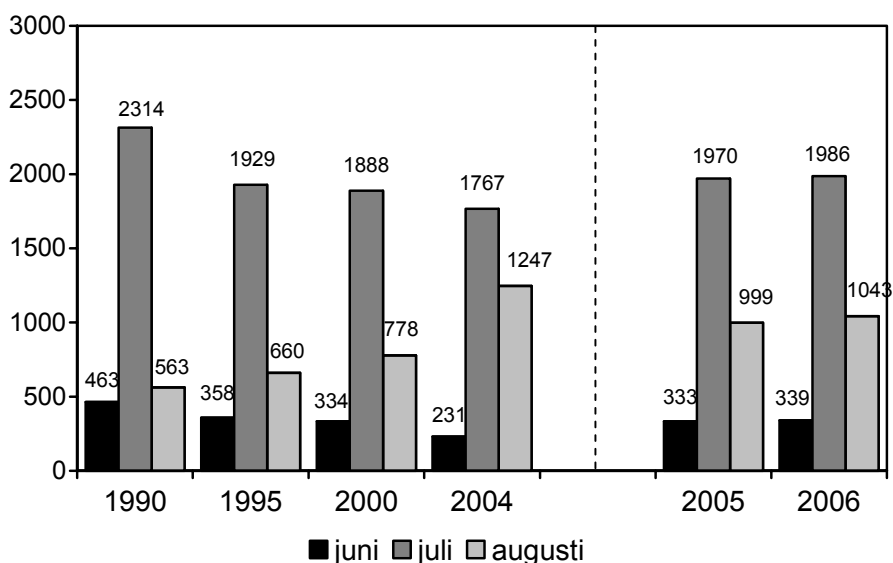
Om man jämför årets siffror med siffrorna från året innan, 2005, så är de förhållandevis lika, utom då det gäller augusti. Det var ungefär 45 000 fler som hade semester i augusti 2006 än i samma månad 2005.

Att augusti ökar som semestermånad är en trend som har funnits länge. Det märks tydligt då vi ser på utvecklingen mellan åren 1990 och 2004. Eftersom det har gjorts en stor omläggning av AKU där frånvaron från arbetsplatsen på grund av semester nu räknas på ett helt annat sätt, så är dessa siffror *inte jämförbara* med de vi har för åren 2005 och 2006.

Mellan åren 1990 och 2004 minskade juli som semestermånad. Från att 2,3 miljoner förvärvsarbetande tog ut semester i juli 1990 till det att knappt 1,8 miljoner tog semester samma månad 2004. På samma vis har augusti ökat som semestermånad, från drygt 550 000 under 1990 till drygt 1,2 miljoner för 2004. Där har det skett mer än en fördubbling.

För juni månad har det däremot skett en halvering, från det att drygt 460 000 personer hade semester i juni 1990 till drygt 230 000 personer för samma månad 2004.

Frånvarande från arbetet på grund av semester. 1000-tal



Det är flera orsaker som väger in när det gäller förläggning av semestern. Det kan röra sig om allt från att behöva pussla ihop barnomsorgen till när ens partner har semester. En viktig aspekt är de anställdas möjligheter till att påverka förläggningen av sin semester. I LO-rapporten "Friheter och förmåner i arbetet", den fjärde delen av rapportserien "Röster om facket och jobbet" så studeras bland annat de anställdas möjlighet till att påverka semesterförläggningen. Där kan man se att 59 procent av samtliga anställda har den möjligheten. Det betyder dock att drygt 2 miljoner anställda *inte kan* påverka semestertidsförläggningen. Det är inte så stor skillnad mellan LO-, TCO- och SACO-medlemmar, däremot har männen genomgående större inflytande över när de kan ta ut sin semester än kvinnorna. Om vi ser till LO-männen så kan 64 procent påverka sin semesterförläggning, mot LO-kvinnorna, där bara 49 procent har den möjligheten. Detta innebär att varannan LO-kvinna inte själv kan bestämma förläggningen av sin semester.

Sedan 1998 har dock andelen LO-medlemmar med möjligheten att påverka sin semesterförläggning ökat med hela 13 procentenheter, från 44 till 57 procent.



Rapporten kan hämtas som pdf-dokument på LOs hemsida eller
beställas från LO-distribution:
lo@strombergdistribution.se
Telefax: 026-24 90 26

Juni 2007
ISBN 91-566-2387-9
www.lo.se